Postexilische profeten
(1) Haggaï 1-2

Driebergen, 4 september 2018

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Haggaï 1-2

Inleiding: auteur, tijd, boodschap, indeling

Nalatigheid in de tempel(her)bouw; heerlijkheid van de nieuwe tempel; Gods zegen na de tempelherbouw

Onderverdeeld:

I. Algemene inleiding & Hg 1:1-2:1 (1e les)

II. Hg 2:2-24 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Inleiding tot het boek Haggaï (a)

Auteur: Haggaï (kende 1e tempel nog [2:3], dus heel oud? Was blijkbaar ook uit Babel gekomen) Ea 5:1; 6:14

Tijd: 520 v.C. (1e terugkeer ballingen: 537 v.C.; toen al 1e steen gelegd, maar werk was verslapt; Ea 3+4)

Boodschap: herbouw de tempel!! *Toekomstige heerlijkheid ervan zal groter zijn dan de vorige* (2:10) (>> inwijding nieuwe tempel: 516 v.C.): 'zonder Hg [en de jongere Zc] zou er geen nieuwe tempel geweest zijn'

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Inleiding tot het boek Haggaï (b)

Indeling: 4 oproepen:

(a) 1:1–2:1 2e jaar van Darius I de Grote (= 520 v.C.), 6e mnd, 1e dag: ‘Herbouw!’ [> werk inderdaad hervat: in de 6e mnd op de 24e dag (2:1)]

(b) 2:2-10 7e mnd 21e dag: profetie over de nieuwe tempel

(c) 2:11-20 9e mnd 24e dag: belofte van zegen na bouw

(d) 2:21-24 zelfde dag: belofte aan Zerubbabel

In totaal nog geen 4 maanden in één jaar! (vgl. Zc)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Inleiding tot het boek Haggaï (c)

Ps 138:1 LXX: ‘Een psalm voor David, van Hg en Zc’

Ps 146:1 LXX: ‘Halleluja, [een psalm] van Hg en Zc’

Ps 147:1 LXX: idem

Ps 148:1 LXX: idem

Haggaï verder niet genoemd in de Bijbel

Enige NT verwijzing: Hg 2:7 > Hb 12:26v. > verwijzing naar het Messiaanse rijk (vs28): plaatst Hg in het brede kader van het koninkrijk Gods (zoals alle profeten doen)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Inleiding tot het boek Haggaï (d)

Joodse traditie (Talmoed: Avot I.1): Hg = één v.d. *Ansjé Knesset haGedolah*, 'mannen v.d. Grote Vergadering/Synagoge/Synode' (vgl. Ne 8:10): 120 profeten, wijzen, schriftgeleerden: o.a. Hg, Zc, Ml, Dn & 3 vrienden, Ea, Ne, Mordechai, Zerubbabel: OT canon opgesteld + *halachah* + nieuwe rituelen & gebeden

Daardoor Torahgeleerde successie veiliggesteld: Mozes > pre-exilische profeten > Hg, Zc, Ml > (overige) mannen van de Grote Synagoge > oudste bekende rabbijnen

©Prof. Dr. Willem J. Ouweneel
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:1)

1:1 herfst 520 v.C., maand Eloel (Ne 6:15); nieuwe maan

Haggaï = ‘mijn feestdag (*chag*)’ = feest van JHWH

Zerubbabel (= ‘zaad van [= geboren in] Babel’), zoon van Sealthiël, kleinzoon van Jojachin/Jechonia (Mt 1:12)

‘landvoogd’: Assyrisch woord *pèchah*

Jozua (in Ea/Ne: Jesua) zoon van Jozadak [laatste hogepriester vóór de ballingschap (1Kr 6:14v.)] zoon van Seraja (gedood door Nebukadnezar, 2Kn 25:18-21)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:2-4)

Vs2 ‘Dit volk’: ietwat denigrerend (vgl. Js 6:9); het zegt: ‘het is nog niet de tijd voor de herbouw van de tem-pel’ (Ea 4: tegenwerking van de nieuwe bewoners van het land): tevreden met het altaar & de rituelen daar

Rasji: De mensen zeiden: de 70 jaar zijn nog niet om [Jr 25:11v; 29:10] (precies 586-516 v.C.)

Vs4 híér ándere reden: eigen mooie huizen [van sómmi-gen; er waren veel armen] belangrijker dan de tempel!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:5v.)

Vs5 (& vs7; 2:16,19) ‘Stel uw hart op uw wegen’ = Let op wat u is overkomen: weinig oogst/eten/kleren/loon

Vs6 deze armoede [vgl. vs4!] geen excuus om herbouw uit te stellen, maar was juist gevolg van hun laksheid

Probleem van oorzaak & gevolg in Gods voorzienigheid: vgl. Jr 44 ‘het kwaad is ons overkomen sinds & doordat wij de afgoden niet meer dienen’ (Ps 95:10 ‘zij kennen mijn wegen niet’; vgl. 103:7)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:6-8)

Vs6 ‘doorboorde buidel’: geld (nodig voor primaire levensbehoeften) glipte hun door de vingers

Vs8 ‘haal hout uit de bergen’ > herbouw de tempel

Doel van de tempelbouw (algemeen; vgl. tabernakel & eerste tempel):

(a)plaats van heerlijkheid (bouwwerk, metalen, kleuren)

(b)plaats van Gods woning

(c)plaats van offerdienst (van de kant van de mens)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:6-8)

Doel van de tempelbouw: *hier* nadruk op Gods welbehagen (Hij wil bij zijn volk zijn) & zijn *verheerlijking*:

(a) het bouwwerk zelf (Ps 29:9 tempel > heerlijkheid; *maar dit keer geen Sjechinah*)

(b) de (vrijwillige) lofoffers op het altaar (v.a. Lv 7) én de (verplichte) zoenoffers

(c) de aanbiddingsmuziek (v.a. David: 1Kr 16:7; 25) (N.B. nog niet in de tabernakel; Davids heilig initiatief)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:9-11a)

Vs9 pech met de oogst, maar achter die ‘pech’ zat God zelf: Hij ‘blies’ in het koren om ’t volk te waarschuwen

Vs9b Gods huis < > eigen huizen (toepassing voor ons: Gods tempel = de Gemeente, 1Ko 3:16; Ef 2:20-22)

Vs10 de hemel houdt de dauw in, de aarde de oogst [waar geen regen is, is de oogst afhankelijk van de dauw]

Vs9 > 11 woordspeling: mijn huis ‘woest’ (*chareb*) >> God brengt droogte (*choreb*)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:11b-12a)

Vs11b ‘koren, most [jonge wijn] & [olijf]olie’ vormen een bekende opsomming van de zegeningen van het land (Nm 18:12; Dt 7:13 enz.; 11:14; 2Kr 32:28; Ne 5:11 enz.; Hs 2:7, 21; Jl 2:19,24)

Vgl. *Pèsach*/*Sjavoe‘ot*: graanoogst; *Soekkot*: druiven- & olijvenoogst) (alledaagse levensbehoeften!)

Vs12 ‘overblijfsel v.h. volk’ = teruggekeerden uit Babel

Stem van de profeet = stem van JHWH! (1Ts 2:13)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:12b-13a)

Vs12b stem van God lijkt onderscheiden van de woorden van de profeet! (Gods stem in hun hart? vgl. Ibn Ezra, Kimchi) > bekering (vreze des Heren)

Vs13 *mal'ach JHWH:* 'bode van de Here' (vgl. naam Maleachi & *mal'achi*, 'mijn bode', in Ml 3:1) komt met *mal'achiet JHWH*, 'boodschap van de Here'

Vgl. Ml 2:6v. priester = *mal'ach JHWH Tsebaot*: want onderwijst de Torah (vgl. Dt 33:10; 'leraar', Ef 4:11)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Eerste boodschap (1:13b,14; 2:1)

Vs13b boodschap: '*Ik* ben met jullie' (2:5v.: nl. d.m.v. mijn Woord & mijn Geest)

Vs14 'geest' (*roeach*, hier niet Heilige Geest) aangepord van de leiders & het volk > 'opwekking' > hervatten met nieuw élan de herbouw van de tempel

Eerst het voorbereidende werk > ruim 3 weken later begint de eigenlijke bouw) (2:1; in veel versies is dit 1:15! In de St.vert. hangt het vers er los bij)

Einde eerste les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:2-4)

2:2 7e (civ. jaar: 1e!) maand is de maand Tisjri; 21e dag = 7e dag van *Soekkot*! Later genoemd: de dag van *Hoshanah Rabbah*, het 'Grote Hosanna',

Bedoeld in Jh 7:38!? óf *Sjemini Atsèret* = Tisjri 22!?

'Door de dienst': lett. 'door de hand'

Vs3 ondergang 1e tempel was 66 jaar geleden! Sommige ouderen (ook Hg zelf?) moeten zich die nog herinneren

Vs4 'als niets' vergeleken bij de pracht van de 1e tempel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:4)

Vooral ontbraken van 5 zaken (zegt Talmoed: Joma 21b):

(a) De ark (vgl. Jr 3:16; voor altijd verdwenen?)

(b) De *Urim* en *Thummim* (na Ne 7 niet meer genoemd)

(c) Het hemelse vuur (vgl. Lv 9:24; 1Kr 21:26; 2Kr 7:1)

(d) De *Sjechinah* (= goddelijke Tegenwoordigheid)

(e) De Heilige Geest

[laatste 3 eigenlijk 1; vgl. Hd 2: *Sjechinah* = nu H. Geest)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:4)

N.B.: Ea 1:3v.; 5:2,16; 7:16v.,27 Ned. vert. (‘huis van God die in Jeruzalem woont’) fout: God ‘woont’ niet meer in Jeruzalem, want de *Sjechinah* is nooit neergedaald!

Eng. vert. meest goed: ‘huis van JHWH, de God van Israël, dat in Jeruzalem is’

(tegelijk in ruime zin: God is overal [Ps 139], dus zéker ook in Jeruzalem…)

Vgl. 6:12 herinnering aan het rijke verleden

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:5v.)

Vs5 3x ‘wees sterk’: vgl. Jz 1:7,9,18 (Jozua); 1Kr 22:13; 28:10,20 (Salomo, óók met oog op tempelbouw!)

‘Ga aan het werk, want Ik ben met jullie’: vgl. 1:13

Vs6 kijk niet naar wat je niet meer hebt, maar naar wat je wél hebt: Gods *Woord* (= verbondsbeloften) & Gods *Geest* (2Sm 23:2; Js 59:21; Zc 7:12; Jh 6:63; Ef 6:17)

– ***Het Woord alléén kweekt farizeeërs***

– ***De Geest alléén kweekt fanatici***

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:7,8a)

Vs7 aangehaald in Hb 12:26-28; daar toegepast op Messiaanse rijk (vgl. Hb 2:5; 6:5; 13:14)

Rasji: Persische rijk valt > rijk van Antiochus > wonderbaarlijke uitredding onder de Makkabeeën (type!)

‘Hemel, aarde, zee, droge’ (vgl. Gn 1): hele politieke & maatschappelijke wereldorde (in Perzische rijk) beeft

Vs8 alle onrust mondt uit in het Messiaanse rijk, waarin de tempel zijn grootste heerlijkheid zal kennen (vs8-10)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:8)

Vs8 St.vert.: ‘de Wens aller heidenen’ (Kanttek. & oudere uitleggers: = Christus); moderne vertalers & uitleggers: ‘kostbaarheden van alle volken’: zie Js 60:5; 61:6!

‘Ik zal dit huis vullen met heerlijkheid’ (vgl. vs10a!):

(a)Christus (in Hém was de *Sjechinah*: Jh 1:14; 2:19; vgl. Lk 2:22,46 de jonge Jesjoeah in de tempel),

(b)Hg ziet over de 2e tempel heen naar de 3e tempel van het Messiaanse rijk (Ez 43:1-11!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:9v.)

Vs9 God heeft goud & zilver genoeg om deze tempel te vullen met heerlijkheid > vervuld in de tempel van het Messiaanse rijk (zie vs8: de volkeren zullen zelf deze edele metalen toebrengen!)

Vs10 * heerlijkheid van de tempel van Salomo

* thans een dip (tempel van Zerubbabel)

* straks groter heerlijkheid door de 1e én de 2e komst van de Messias (samengenomen, net als 2e & 3e tempel)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:10)

Rabbi's: 2e tempel bestond langer (585 jaar) dan 1e (383 jaar) én versie van Herodes mooier dan die van Salomo

Commentaar: Deze verklaring gaat voorbij aan het essentiële feit dat de *Sjechinah* nooit op de 2e tempel is neergedaald, noch het vuur op het altaar!

De ***derde*** tempel zal mooier zijn & langer bestaan dan de eerste, *niet* de tweede! (2e & 3e tempel hier gekoppeld zoals 1e & 2e komst van de Messias gekoppeld worden)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Tweede boodschap (2:10c)

Vs10c: ‘op deze plaats zal Ik *vrede* geven’ (de Messias = Vredevorst, Js 9:5v.; Mi 5:4) (vgl. NBG: ‘heil’; brede betekenis van Hebr. *sjalôm*)

N.B. Er was nooit echt Messiaanse vrede in de 2e-tempel-periode, want Juda stond altijd onder gezag van de volkerenhoofden: Perzisch > Grieks > Romeins)

Zo ook nu: Rm 14:17 gerechtigheid, vrede en blijdschap

Grondslag: Ef 2:14-18 *Hij is onze vrede*

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Derde boodschap (2:11-14)

Vs11 één maand na Zc 1:1! (vgl. vs19 met Zc 4: fundering van de tempel gelegd)

Vs12-14 testvraag (hebben priesters nog kennis v.d. Torah na 70 jaar ballingschap!? Grote debatten in de Talmoed over deze passage!). Kernpunt lijkt dit: wat cultisch *heilig* is, heiligt wat het aanraakt, maar niet meer dan dat (Lv 6:20); wat cultisch *onrein* is, verontreinigt niet alleen wat het aanraakt, maar ook wat *dit* aanraakt (Nm 19:22); het onreine heeft dus krachtiger uitwerking!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Derde boodschap (2:15)

Vs15 *toepassing:* de goddelozen (= zij die onverschillig t.o. de tempel staan) kunnen gemakkelijk de vromen aantasten, maar de vromen (zij die ijveren voor de herbouw van de tempel) hebben heel wat minder effect op de goddelozen! [vandaag niet anders; ‘één rotte appel in de mand maakt ’t gave fruit te schand’; 1Ko 5:6; Gl 5:9]

Vs15c daardoor ook hun offerdienst (aan het reeds opgerichte altaar, Ea 3) ‘onrein’; daardoor was er geen opening voor Gods zegeningen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Derde boodschap (2:16-19)

Vs16 ‘Stel uw hart op…’ (vgl. 1:6v.), nú op wat er komen gaat (vgl. vs9) (óf NBG: op wat voorafging)

Vs16b-18 tussenzin: denk eerst terug aan hoe het was (vgl. 1:6): vóór de fundering van de tempel waren de oogsten (koren, druiven) schraal (vs17); ziekten & hagel troffen de oogsten, maar het leidde niet tot jullie bekering

Vs19 hoofdzin weer opgepakt ‘Stel uw hart op wat voorafging’ (negat.) óf ‘op wat volgt’ (posit.: zegen!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Derde boodschap (2:20)

Vs20 hoofdzin weer opgepakt: is er zaad in de schuur? (denkbeeldig antwoord: Nee). Zo faalde ook de wijn-, vijgen-, granaatappel- & olijvenoogst (dé vier bomen van het land, Dt 8:8). Maar vanaf nu wordt alles anders!

- *wijn*: vrucht = blijdschap (Ri 9:13; Ps 104:15)
- *vijgen*: vrucht der gerechtigheid (Fp 1:11; Hb 12:11)
- *granaatappels*: vrucht van de heiligheid (Rm 6:22)
- *olijven*: vrucht van de Geest (Gl 5:22)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Vierde boodschap (2:21-23)

Vs21 (zelfde datum) speciale heilsbelofte voor Zerubbabel, de leider, *als zoon van David type van de Messias!* (vgl. Zc 3:9; 4:9v.)

Vs22 herhaling van vs7: eerste vervulling (Rasji): omverwerping van het Perzische rijk (zie vs23) – maar ook van het Griekse rijk & Romeinse rijk >> uiteindelijk het Messiaanse rijk, waar de grote Zoon van Zerubbabel zal regeren ('in die dag', vs24; veel in Js!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Vierde boodschap (2:24)

Vs24 ‘Ik zal je nemen’ = in bescherming nemen (bijv. tegen de Perzische koning, of de niet-Joden [Samaritanen!] in het Heilige Land)

‘Zegelring’: zo zuinig als de bezitter ervan op de ring is (omdat zijn naam erop gegraveerd staat), zo zuinig is God op Zerubbabel omdat *zijn* naam op hém staat

‘Jou heb Ik uitverkoren’: Messiaans taalgebruik: Ps 89:20; Js 42:1 (Mt 12:18); Lk 9:35; Jesjoeah centraal!

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018